

ΝΕΡΟ: Ένα πολύτιμο αγαθό!

Το νερό είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τον άνθρωπο όσο και για τις άλλες μορφές ζωής στον πλανήτη μας. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus+ Shatter the grey!, ο μήνας Νοέμβριος αφιερώθηκε σε αυτό το πολύτιμο στοιχείο της φύσης.

Στο σχολείο μας υλοποιήθηκαν διάφορα μαθήματα και ενδιαφέροντες δραστηριότητες σχετικές με το νερό. Τα παιδιά γνώρισαν το στοιχείο του νερού, τις πηγές του και τις διάφορες μορφές με τις οποίες υπάρχει στο περιβάλλον. Ασχολήθηκαν με τη διατροφική του αξία και τη σημασία του για τον άνθρωπο, τα ζώα και τα φυτά. Μελέτησαν τον κύκλο του νερού, επισκέφτηκαν υδάτινα περιβάλλοντα, γνώρισαν τον ρόλο και τη σημασία του νερού στον πολιτισμό και τη θρησκεία, καταπιάστηκαν με το μεγάλο παγκόσμιο πρόβλημα της λειψυδρίας αλλά και της έλλειψης καθαρού, πόσιμου νερού και τους τρόπους εξοικονόμησής του. Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται οι δραστηριότητες αυτές.

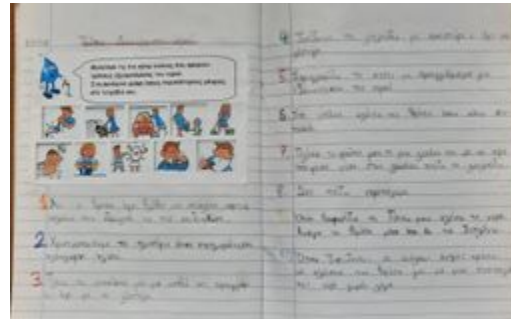

Τα παιδιά της Στ' τάξης χωρίστηκαν σε ομάδες, μελέτησαν ποικίλο υλικό για το νερό κι έφτιαξαν αφίσες για να παρουσιάσουν αυτά που έμαθαν.

Τα παιδιά της Δ΄τάξης μελέτησαν διάφορα κείμενα για το νερό. Έκαναν αναπαράσταση του παραδοσιακού επαγγέλματος του νερούλα, έγραψαν ποιήματα και εικονογραφημένες ιστορίες και δημιούργησαν οικογένειες λέξεων για το νερό. Επίσης, οργάνωσαν εκστρατεία προστασίας του νερού γράφοντας τρόπους εξοικονόμησής του και δημιούργησαν τις δικές τους αφίσες για το νερό και τη σημαντικότητά του.

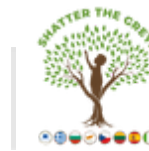
Δημιουργικές εργασίες για το νερό

ΠΡΑΣΙΝΗ ΗΧΩ

Δημοτικό Σχολείο Τσερίου Α', Λευκωσία, Κύπρος
Email: dim-tseri1-lef@schools.ac.cy, Τηλ.: 22380356

Τεύχος 8, Νοέμβριος 2023

Η προστασία του περιβάλλοντος μας αφορά όλους!

**ΠΕΡΙ
ΝΕΡΟΥ**
ΟΨΙΔΕΣ

Νερό και πολιτισμός

Τ' Αη Γιωρκού

Παραδοσιακό τραγούδι της Κύπρου

Καλλιτέχνης: Αλέξανδρος Ιωαννίδης, Μάθητής Παπαστάμου
Άλμπουμ: Που Διώχνει το Γκριζό - Τραγούδια της Κύπρου
Ημερομηνία κυκλοφορίας: 2006

Διψάει ήσαν της Καθάρης που κάμουν την νομάδων
Μες το καρβίν έμπηκεν την πρώην εστουάδων
Τζαι τρεις ημέρες έκαμεν να ρέει το Βερούιν
Ψουμιν, νερόν εν εβρήθηκεν μεσά στην χώραν τούτην

Ψουμίν νερόν είχαν πολλών κατω μεσά στο πλάτος
Τζεμίσα εκατίωσαν ένας μέλλος δρόκος
Τζαι δεν τα' αφήνει το νερόν στην χώραν τους να πάει
Ταίνιν του εκάμωσαν ποναν παδίν να φάει
Να ζηπολύσει το νερό, στην χώραν για να πάει

Άλλα είχαν έξι και ακού τζι επέμπαν του τον έναν
τζι ήρτεν γυρν ε' αφήνη μας, ε' αφήνη βασίλεια
Έχεν μον κάρην μονασίν τζι είχαν εν την παντήριον
Θέλοντας τζαι μη θέλοντας του δρόκου να την πέφτει.

Παντός τζι η κόρη εν άγιος, Χριστός τζι απόκουσαν την
Τον Αη Γιωρκου να σου τον πώου κατεβαίνει
τζαι με την σάλλαν την γρουσίν τζαι το γρουσόν αππάρην

Στίκεται ουλλοζήται πώς να την σφαιρήσει
Για να την πη μουσκοκαρβίν, μουσκοκαρβίν έσαι κλώνουσι
Για να την πη τραναφελκίν, τραναφελκίν έτσι ακάθω
Άτε ως τη σφαιρήσουμε σαν σφαιρήσουμε πάντα

Όρα καλή σου Λυερί, ώρα καλή τζαι γεα σου
Μουσκός τζαι ροδατήματα στα καρμάρβουρα σου
τζι είναι γυρετικές, Λυερί στου δρόκου το πηγάδιν
Του δρόκου του πονηρού, να βέκει τζαι να σε φάει

Αφήνη μου τα πόθη μας να σου τα πω δε φθάνω
Ανθρωποι που την πέναν τους τρώων ένας τον άλλων
Έτσι έβλεκεν η τύχη μου, έτσι ήθιου το γραστό μου
Μες στην τζωλάν του δρόκου να κάμω το θαρκεσίον μου

Να σου ποτζί τον δρόκου να κάμω τζι αναβαίνει
τζι όσαν τους είδε τζι ήταν τρεις κρυφές, χαρές παθαίνι
Μπουκουμιν τρώων τον άδερμιν, το γωμιν την καπέλλαν
τζαι ως τα Λυβουτήματα αππάρην με την σάλλαν

Μαν χατζαρκίν του χάρσαν τζι η πόλις ούλλη κατέστη
τζαι το σκαμίν του βασιλιά έπτεσαν τζι εισακκίτην
Βέλλει που το διασάζιν του μέλλον αλυσιδίν
τζι έπκασαν τζι εχαλίνωσαν τζαι τον μέλλον φιδίν

Τράβα το κόρη Λυερί στην χώραν να το πάρεις
Για να το δουν αβφάστια να παν να βαφειστούσιν
Για να το δουν απάτεται να παν να πιστευστούσιν

Άνταν τους βλέπει ο βασιλιάς κρυφές χαρές παθαίνι
Πώς εν' αυτός που μου κάμεν τούτην την καλοσύνη
Να δώκω το βασιλιά μου τζι ούλλαν τον θησαυρόν μου
Να δώκω τζαι την κόρην μου τζαι να γενέι γαμηρός μου

Τζι επισκοπήθη Άγιος τζαι λέει τζαι λαλεί του
Έν θέλω το βασιλέον σου μήτε τον θησαυρόν σου
Μαν εκκλησιάν να χρίσεις, μήτην ε' Αη Γιωρκού
Που έρεται η μέρα του κοστρείς του Απράλλου
Που έρεται η μέρα του κοστρείς του Απράλλου.

Το νερό αποτελεί για όλους τους λαούς στοιχείο έμπνευσης για δημιουργία μύθων, δοξασίων, λαϊκών παραμυθιών, ηθών κι εθίμων, τραγουδιών. Πολύ γνωστό κι αγαπητό είναι στην Κύπρο το παραδοσιακό τραγούδι "Τ' Αη Γιωρκού" που καταπιάνεται με το πρόβλημα της έλλειψης νερού. Τα παιδιά της Δ' και Στ' τάξης μελέτησαν το τραγούδι, άκουσαν τον συμπατριώτη μας τραγουδιστή Αλκίνοο Ιωαννίδη να το ερμηνεύει στην κυπριακή διάλεκτο κι έφτιαξαν σχετικές ζωγραφιές.

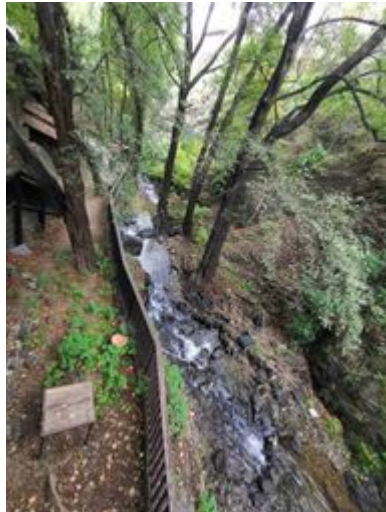
Αν θες να ακούσεις το σπουδαίο αυτό παραδοσιακό τραγούδι, πάτησε το στρογγυλό εικονίδιο με το megafono.

Επισκέψεις σε υδάτινα περιβάλλοντα

Μεταξύ των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με το νερό, δε θα μπορούσαν να λείπουν και κάποιες επισκέψεις σε υδάτινα περιβάλλοντα του τόπου μας.

Κακοπετριά, ένα παραδοσιακό χωριό με πολλά νερά και νερόμυλους

Η Κακοπετριά είναι ένα παραδοσιακό χωριό της Κύπρου με άφθονα νερά το οποίο βρίσκεται στην κοιλάδα της Σολέας, στις παρυφές της οροσειράς του Τροόδους. Ο ποταμός Κλάριος που πηγάζει από τις πλαγιές της κορυφής του Τροόδους καθώς και οι παραπόταμοι του Καρκώτη και του Γαρίλλη δημιουργούν ένα εντυπωσιακό σκηνικό στην περιοχή. Η άγρια βλάστηση και ο ήχος του νερού που κελαρύζει, ηρεμεί και χαλαρώνει τους επισκέπτες. Τα παιδιά της Στ΄ τάξης είχαν την ευκαιρία να επισκεφτούν την όμορφη Κακοπετριά και να ξεναγηθούν στο χωριό. Έμαθαν, επίσης, για τους παραδοσιακούς νερόμυλους που υπήρχαν στην περιοχή. Εκμεταλλευόμενοι την ενέργεια που παραγόταν από το τρεχούμενο νερό οι νερόμυλοι άλεθαν σιτάρι και κριθάρι μετατρέποντάς το σε αλεύρι. Σήμερα, οι νερόμυλοι έχουν αναπαλαιωθεί και αποτελούν αξιοθέατο της περιοχής.

Μαθαίνοντας για τον Πεδιαίο ποταμό στο κέντρο της Λευκωσίας

Τα παιδιά της Στ' τάξης συμμετείχαν τον Νοέμβριο στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αθαλάσσης με τίτλο: "Ο Πεδιαίος ποταμός: μελέτη ποτάμιου οικοσυστήματος και συμβολή του στην αστική ανάπτυξη της Λευκωσίας".

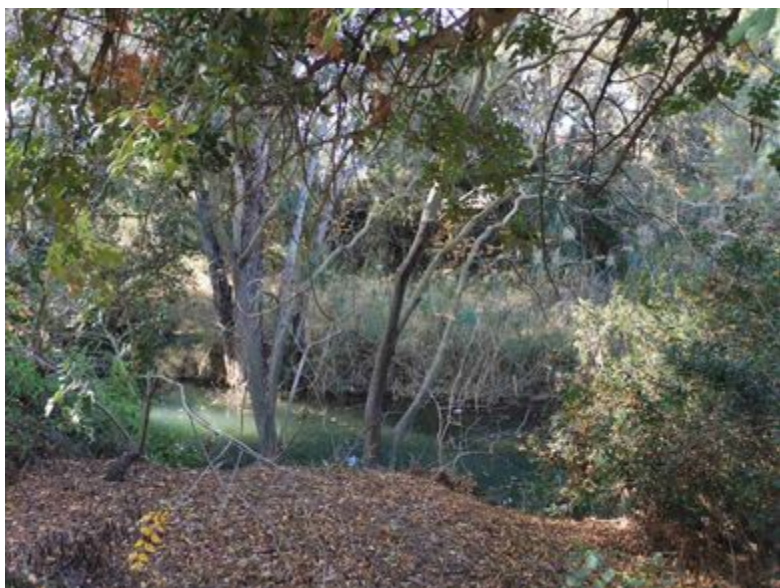
Ο Πεδιαίος ποταμός ή Πηθικιάς όπως λέγεται στην κυπριακή διάλεκτο, πηγάζει από την οροσειρά του Τροόδους και είναι ο μεγαλύτερος ποταμός-χειμαρος της Κύπρου. Έχει μήκος 98 χιλιόμετρα και το μέγιστο βάθος του φτάνει μέχρι τα 10 μέτρα. Διασχίζει την πεδιάδα της Μεσσαορίας και την πόλη της Λευκωσίας και καταλήγει ανατολικά στον κόλπο της Αμμοχώστου.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να μάθουν ιστορικά στοιχεία για την ύπαρξη και σημασία του Πεδιαίου ποταμού κατά τη διάρκεια παλαιότερων ιστορικών περιόδων της Κύπρου όπως η Φραγκοκρατία, Ενετοκρατία και Αγγλοκρατία. Επιπλέον, περπάτησαν κατά μήκος του ποταμού, παρατήρησαν τη βλάστηση και την αστική ανάπτυξη στο κέντρο της Λευκωσίας σε σχέση με τις όχθες του ποταμού κι ασχολήθηκαν με βιωματικές δραστηριότητες που είχαν να κάνουν με τη θερμοκρασία, τη χημική σύνθεση και την ταχύτητα του νερού.

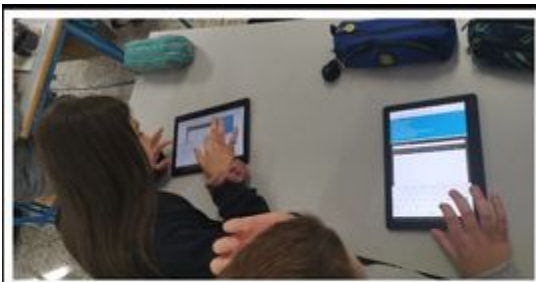

Μαθαίνοντας για τον Πεδιαίο ποταμό στο κέντρο της Λευκωσίας (συνέχεια)

Εργαστήρια δημιουργίας εκπαιδευτικών παιχνιδιών με τη χρήση ψηφιακών μέσων

Τα παιδιά της Στ' τάξης έφτιαξαν κι έπαιξαν εκπαιδευτικά παιχνίδια με τη χρήση της τεχνολογίας. Τα παιχνίδια είχαν γενική θεματική το περιβάλλον κι έγιναν στην ελληνική αλλά και την αγγλική γλώσσα. Είτε ατομικά είτε σε ζευγάρια, τα παιδιά χρησιμοποίησαν τα τάμπλετ του σχολείου για τη δημιουργία των παιχνιδιών. Δημιουργήθηκαν, έτσι σταυρόλεξα, παιχνίδια μνήμης και αντιστοίχισης, κρυπτόλεξα. Μέσα από το εκπαιδευτικό αυτό εργαστήρι τα παιδιά ασχολήθηκαν με την τεχνολογία, αναζήτησαν πληροφορίες στο διαδίκτυο κι ανέπτυξαν τη δημιουργικότητα, την κριτική τους σκέψη και τις γλωσσικές τους δεξιότητες. Τέλος, έπαιξαν τα παιχνίδια και πέρασαν όμορφα!

Μπορείτε να παίξετε κάποια από τα παιχνίδια που δημιουργήθηκαν πατώντας τους πιο κάτω συνδέσμους:

<https://crosswordlabs.com/embed/environment-3661>

<https://crosswordlabs.com/embed/2023-11-12-231>

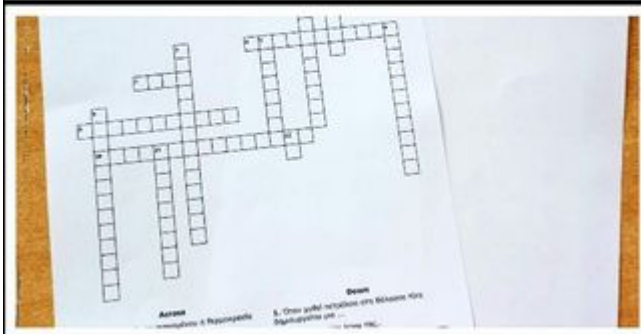
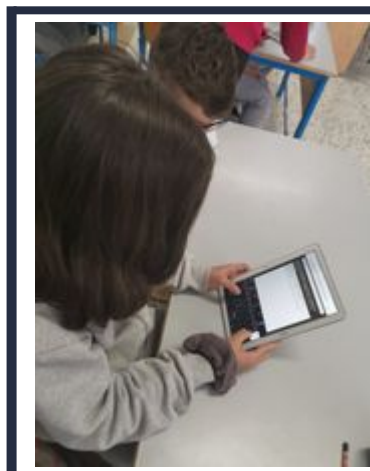
<https://crosswordlabs.com/view/environmental-problems-63>

<https://www.educaplay.com/learning-resources/17454355-renewable-sources-of-energy.html>

<https://www.educaplay.com/learning-resources/17454803-endangered-species.html>

Εργαστήρια δημιουργίας εκπαιδευτικών παιχνιδιών με τη χρήση ψηφιακών μέσων

ΧΛΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΓΑΠΑΝΘΙΑ (AGAPANTHIA NICOSIENSIS)

Κείμενο: Αναστάσιος Χρίστου, Στ΄1

Η Αγαπάνθια είναι ενδημικό είδος σκαθαριού της Κύπρου. Ανήκει στο γένος των κολεόπττερων της οικογένειας των μακρόκερων. Το μήκος του σώματός της είναι 19-21 χιλιοστά. Ο κύκλος ζωής της είναι περίπου ένα έτος. Οι προνύμφες τρέφονται με διάφορα ποώδη φυτά. Τα ενήλικα άτομα γεννούν στα τέλη του φθινοπώρου και τα σκαθάρια εμφανίζονται πολύ νωρίς την επόμενη άνοιξη. Το όνομα της Αγαπάνθιας προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων αγάπη και άνθος.

"Η Αγαπάνθια"
Ζωγραφιά από τον μαθητή
της Στ΄1 Κωνσταντίνο Λαμπριανού.

"Η Αγαπάνθια"
Ζωγραφιά από τον μαθητή
της Στ΄1 Αναστάσιο Χρίστου.

"The material of the project reflects only the author's views. The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission or the Hellenic National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."